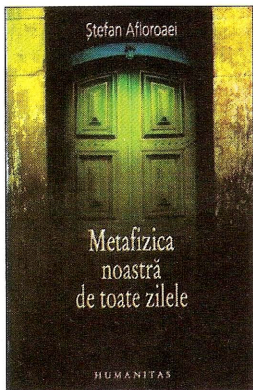

FILOZOFIE

Numele trandafirului care înflorește fără motiv

Ștefan Afloroaei
Metafizica noastră cea de toate zilele
Editura Humanitas, 2009

42 lei

Ce dovadă mai frumoasă a existenței lui *esse intentionale* putea aduce Ștefan Afloroaei decât să comenteze episodul din detenția lui Nicolae Mărgineanu, în care psihologul dă seama la interogatoriul de viziunile vecinului său de celulă care îl văzuse pe Dumnezeu: *eu nu spun că Dumnezeu a fost acolo, ci spun despre colegul meu că l-a văzut*. Anecdota dă și teza sub care cade întreaga pledoarie a lui Ștefan Afloroaei, ascunsă sub titlul *Metafizica noastră cea de toate zilele*: cartea parcurge sensurile istorice ale lui „a gândi”, cîntărește istoria și demonstrează naturalitatea declinului metafizicii moderne, și o reabilitează prin identificarea apariției spontane în spațiul ființei intenționale a realului dat ca întîmplare pură. „*Metafizica*”, pentru că profesorul și filozoful Afloroaei recapitu-lează cu erudiție, amezișor și calm, secvențe esențiale ale proiectului metafizicii occidentale la un loc cu critica acesteia. „*Cea de toate zilele*” fiindcă, dacă mi-e permis să interpretez astfel, cel mai solid argument în favoarea reabilitării proiectului metafizicii este *naturalitatea* spontană a debutului metafizicii, naturalitate inerentă oricărui cotidian al semenilor noștri care, eventual, și-ar propune prin absurd să o trimită în surghiun.

Am numărat în carte trei atitudini fundamentale și succesive, care compun și pașii narativi, și cei logici ai cărții, deși autorul nu îi prezintă astfel. Am identificat un splendid protreptic într-o primă parte, unde îndemnul la filozofare și recompunerea istoriei gândirii se însoțesc reciproc. Avem apoi un mic tratat de ontologie, pe care îl putem considera oarecum separat (pî-

nă aici, o veritabilă asociere cu structura *Devenirii întru ființă* poate surprinde cu temei), pentru a încheia cu considerații sistematice de apofatism. Ultima parte, datoare intens fenomenologiei religiei, conferă tezele care dau sens întregii cărți și inserează un program de studiu care conduce gîndirea speculativă de la *topos*-urile comune ale apofatismului (*ființa* din *Republica*, Dumnezeu lui Dionisie și Cusanus) la tema fenomenelor saturate de inspirație marionistă care guvernează, ca un duh ce ia în pază, ultimele argumente ale cărții.

Iată cum. Protrepticul pomenit (egal primelor două părți ale cărții) îndeamnă la filozofie prin argumentul naturalității uimirii și reabilitează sensul lui *a gândi speculativ* prin critica ideii moderne a rolului pe care l-ar deține subiectul, de unic fondator a toate. Partea următoare – ceea ce am numit tratatul de ontologie – folosește lărgirea sensului lui „a gândi” (prin atașarea sensurilor afectivității, interesului, deschiderii spre lume etc.) și discută categoriile unei ontologii în care *ceea ce este* se manifestă singur și bate insistent la porțile conștiinței, suprimîndu-i orice suveranitate sau solipsism: *întîmplarea, faptul de a fi prezent, cel de a fi frumos* etc. Altfel spus: reluîndu-l pe Borges, trandafirul înflorește *pentru nimic*, dar numele – aș adăuga, reluîndu-l pe Abaelard – pe care *conștiința i-l dă* nu va reține niciodată această pură inutilitate. Corolarul tratatului este o recapitulare a *înțelegerii fenomenologice* a lucrului în sine kantian ca fenomen pur. (Nici nu putea fi altfel, de vreme ce *aceasta este* calea cunoscută de constituire a *subiectivității filozofiei* critice care își propune un *discurs ontologic*.) Din partea ultimă, reținem *natura infinită* a obiectului manifest de mai sus, care nu se epuizează niciodată datorită nesfîrșitei sale negativități ce hrănește apofatismul și naște ceea ce Ștefan Afloroaei numește „fenomenul speculativ”: să nu ne instalăm comod în înțelegerea edificatoare, ne avertizează Schlegel, căci tocmai această instalare suspendă drumul gîndirii. La ea, propria ei istorie își adaugă un reper prin cartea profesorului ieșean.

Alexander Baumgarten